

Тема 5 Моделі розв'язання проблем безбитковості

План.

5.1 Методологічні засади формування фінансових результатів і витрат у бухгалтерському обліку.

5.2 Основні методи диференціації витрат.

5.3 Методика проведення аналізу безбиткової діяльності. Напрями застосування аналізу безбитковості.

Аналіз безбитковості - аналітичний підхід до вивчення взаємозв'язку між витратами і доходами при різних рівнях виробництва.

Допущення при проведенні аналізу безбитковості:

- використовується класифікація витрат по характеру їхнього поводження при зміні обсягу реалізації готової продукції. Витрати підрозділяються на постійні і змінні;
- передбачається, що вся зроблена продукція буде продана протягом планового періоду часу;
- як критерій для аналізу приймається прибуток до виплати податків, тобто операційний прибуток, а не чистий прибуток.

Структуру виручки від реалізації можна представити наступним чином:

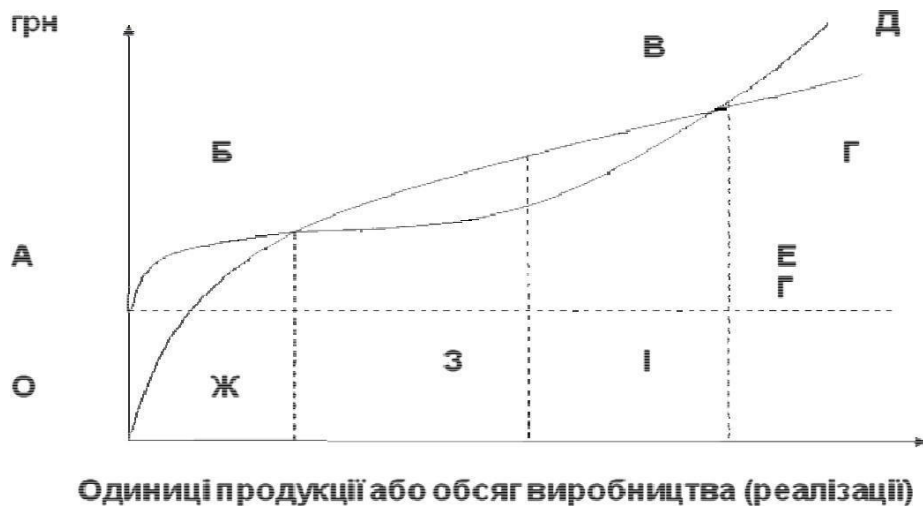
Мінімальною вимогою до управління компанією в ринкових умовах є забезпечення безбитковості її діяльності. Це передбачає окупність як постійних витрат компанії (вони не залежать безпосередньо від обсягів виробництва), так і змінних (вони змінюються зі зміною обсягів виробництва). Менеджер має пам'ятати, що витрати формуються навіть за відсутності в якийсь період часу виробництва продукції.

Диференціація витрат на постійні й змінні проводиться:

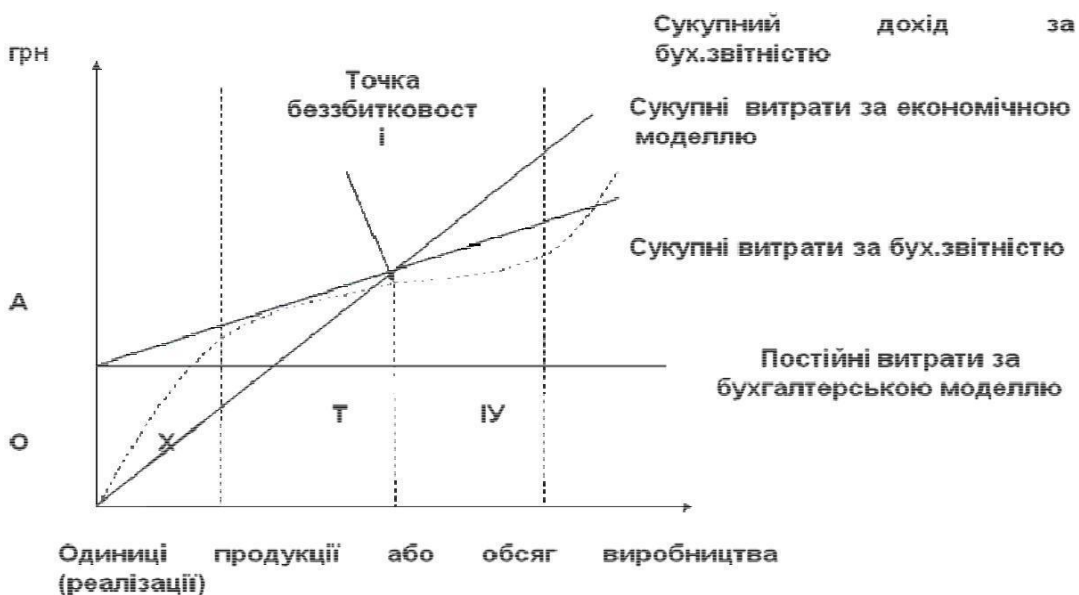
- 1) методом максимальної і мінімальної точки: Ставка перемінних витрат = {[максимальна загальна сума витрат – мінімальна сума витрат]} : K_{max};
- 2) графічним (статистичним) методом: на графік наносяться всі дані про сукупні витрати фірми. „ На око” проводиться лінія загальних витрат: точка перетину з віссю витрат показує рівень постійних витрат;
- 3) методом найменших квадратів.

Існують моделі беззбитковості: економічна, бухгалтерська, математична.

Економічна модель беззбитковості – показує взаємозв'язок поведінки витрат, обсягу виробництва, одержаного прибутку (збитку). Зменшення обсягів випуску за межі нижче рівня наявних потужностей може спричинити отримання підприємством збитків, за умови досягнення критичного рівня досягається рівновага (беззбитковість). Подальше збільшення обсягів виробництва приведе до зростання прибутку.

Бухгалтерська модель беззбитковості - Під час прийняття будь-якого рішення, пов'язаного з плануванням виробництва, фінансових результатів, управлінці мають визначати: з досягненням якого обсягу реалізації виробництво певного продукту буде беззбитковим і надалі може приносити прибуток.

Математична модель беззбитковості

При її побудові використовуються ті ж припущення, що і у бухгалтерській моделі: постійні витрати незмінні при змінах обсягів виробництва, а в розрахунку на одиницю продукції вони змінюються, що

призводить до зміни собівартості випущеної продукції, відповідно і прибутків (збитків). Припускається також, що ціни (Цод) та перемінні витрати на одиницю продукції (Под) у даній моделі не змінюються під впливом змін обсягів виробництва (реалізації).

$$\text{Пр} = \text{Цод} \times K - (\text{Под} \times K + H)$$

де K – кількість випущеної продукції у натуральних одиницях, H – постійні витрати (сума на обсяг), Пр – прибуток.

Беззбиткове виробництво (реалізація) – коли підприємство не одержує ні прибутку, ні збитку, тобто $\text{Пр} = 0$

$$K_b = H / (\text{Цод} - \text{Под})$$

K_b – точка беззбитковості (поріг рентабельності).

Валова маржа (маржинальний доход) :

$$\text{ВМ} = \text{Мд} = H + \text{Пр}.$$

Ключові елементи операційного аналізу: операційний важіль, поріг рентабельності і запас фінансової міцності підприємства.

$$\text{Прибуток} = \text{поріг рентабельності} \times \text{ВМ} - \text{постійні витрати} = 0$$

$$\text{Поріг рентабельності} = \text{Постійні витрати} / \text{ВМ}$$

$$\text{Запас фінансової міцності} = \text{виручка від реалізації} - \text{поріг рентабельності}$$

$$\text{Сила впливу операційного важеля} = \text{валова маржа} / \text{прибуток}$$

Ефект операційного важеля піддається контролю на основі врахування залежності сили впливу важеля від величини постійних витрат: чим більше постійні витрати (при постійному доході від реалізації), тим сильніше вплив операційного важеля, і навпаки.

При рості доходу від реалізації за умови проходження точки беззбитковості, сила впливу операційного важеля убиває: кожен відсоток приросту доходу дає все менший відсоток приросту прибутку (при цьому частка постійних витрат у загальній їхній сумі знижується).

За умови значного росту постійних витрат, зумовлених нарощуванням обсягів чи іншими обставинами, СПД доводиться проходити новий поріг рентабельності. На невеликій відстані від точки беззбитковості (K_b) сила впливу операційного важеля буде максимальною, а потім знову почне убивати і так до нового стрибка постійних витрат з подоланням нового порога рентабельності